

Urszula Zielińska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

# Moduł języka angielskiego w Programie Wychowania Przedszkolnego „Tablit” – nowe możliwości dla nauczycieli

<https://doi.org/10.18778/8088-314-7.05>

## Wstęp

Zgodnie z decyzją Ministra Edukacji Narodowej<sup>1</sup> z dnia 30 maja 2014 r., od 1 września 2015 r. wszystkie pięciolatki w przedszkolach zostaną objęte obowiązkową nauką języka obcego, a od września 2017 r. obowiązek ten obejmie także dzieci 3- i 4-letnie. Stawia to nowe wyzwania zarówno przed dyrektorami przedszkoli, jak i nauczycielami, którzy w przypadku braku odpowiednich kwalifikacji do nauczania języka obcego będą musieli je uzupełnić do 2020 r. Wiele osób zadaje sobie pytanie, czy rzeczywiście takie zmiany są potrzebne, a rodzice często skarżą się na zbyt duże obciążenie dzieci zajęciami dydaktycznymi. Należy jednak pamiętać, że w krajach europejskich już od wielu lat obserwuje się stopniowe obniżanie wieku rozpoczęcia nauki języka obcego, co jest zgodne z zaleceniami wielu dokumentów Rady Europy czy Komisji Europejskiej<sup>2</sup>. Ważnymi celami Strategii Europa 2020 są m.in.: umożliwienie obywatelom Europy opanowania dwóch języków obcych, promowanie uczenia się języków obcych, umożliwienie imigrantom opanowania języka kraju docelowego oraz ułatwienie

---

<sup>1</sup> MEN, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Warszawa 2014.

<sup>2</sup> Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, Key Data on Teaching Languages at School in Europe (Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach w Europie). Raport Eurydice, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2012.

mobilności obywateli Europy. Dodatkowo, już w 2002 r. Rada Europy podkreślała istotę wprowadzania języka obcego na poziomie przedszkolnym.

Częściowo zatem decyzja Ministerstwa z ubiegłego roku wynikała z europejskich tendencji i zaleceń, aby promować wielojęzyczność, ponieważ właśnie w świecie wielu kultur i języków będą wzrastać i rozwijać się obecne 3-, 4- i 5-latki. Ponadto, wprowadzenie drugiego języka obcego wymaganego także w regulacjach europejskich jest znacznie prostsze wtedy, gdy pierwszy język obcy zostaje wprowadzony stosunkowo wcześniej. Polska pozostaje w gronie liderów w tym zakresie, m.in. poprzez obniżenie zarówno wieku, w którym dzieci zaczynają uczyć się pierwszego, jak i drugiego języka obcego<sup>3</sup>.

Jednak rozporządzenia na temat edukacji językowej w Polsce czy Europie nie byłyby możliwe, gdyby nie liczne badania na temat wczesnego przyswajania języka obcego. Aczkolwiek hipoteza dotycząca okresu krytycznego<sup>4</sup> ma tyluż zwolenników, co przeciwników, to jednak liczne współczesne badania na temat przyswajania języka obcego oraz jego nauczania wskazują, że edukacja językowa na poziomie przedszkolnym nie tylko ma sens, ale także przynosi wiele korzyści.

Okazuje się, że „dzięki plastyczności umysłu dziecka wczesne uczenie się języka obcego skutkuje lepszą realizacją fonetyczną dźwięków obcych, lepiej rozwiniętą siatką połączeń międzyneuronowych, co uwidacznia się w szybszym kojarzeniu czy umiejętności dłuższego skupienia uwagi”<sup>5</sup>. Ponadto, zarówno polscy, jak i zagraniczni naukowcy wskazują, że aby stać się kompetentnym użytkownikiem języka obcego, należy rozpocząć naukę jak najwcześniej<sup>6</sup>. Badania wskazują bowiem, że „im dłużej się uczymy, tym więcej umiemy, toteż najrozsądniej jest zaczynać naukę możliwie wcześniej”<sup>7</sup>.

---

<sup>3</sup> Obszerne opracowania na ten temat można znaleźć w publikacji Eurydice, Eurostat, *Key Data on Teaching Languages at School in Europe*, Education, Audio-visual and Culture Executive Agency, 2012.

<sup>4</sup> E. Lenneberg, *Biological Foundations of Language*, John Wiley and Sons, New York 1967.

<sup>5</sup> A. Rubak, *Metodyka nauczania języka angielskiego w kształceniu zintegrowanym*, „Języki Obce w Szkole” 2013, nr 1, s. 103.

<sup>6</sup> J. Scrivener, *Learning Teaching. An Essential Guide to English Language Teaching*, Macmillan, Oxford 2011, s. 321.

<sup>7</sup> H. Komorowska, *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002, s. 91.

Warto także w tym miejscu przytoczyć eksperyment przeprowadzony przez zespół A. Gopnik, A.N. Meltzoff i P.K. Kuhl<sup>8</sup>, w którym badacze dowiedli, że grupa dorosłych Japończyków zdawała się nie zauważać różnicy pomiędzy „r” i „l” w słowach, które odsłuchiwali. Taką umiejętność posiadają jednak niemowlęta przed 11 miesiącem życia: są one w stanie rozpoznać różnice między dźwiękami pochodzącymi z różnych języków. Tę zdolność rozpoznawania różnic niemowlęta traciły około 12 miesiąca<sup>9</sup>. Badania przeprowadzone przez A. Gopnik, A.N. Melzhoff i P.K. Kuhl sugerują, że pomiędzy 6 a 12 miesiącem życia następuje taka organizacja dźwięków w umyśle dziecka, że w efekcie niemowlęta przestają rozpoznawać dźwięki, których nie są w stanie przyporządkować do poszczególnych kategorii w swoim rodzimym języku, co przypomina organizację dźwięków u dorosłych<sup>10</sup>. Jeśli istnieją takie możliwości, trzeba wykorzystać szansę opanowania języka obcego w dzieciństwie, dzięki czemu można poznać język lepiej, posługiwać się nim sprawniej i – w sprzyjających warunkach – opanować wymowę w stopniu tak doskonałym, jak rodzimy użytkownik języka.

Należy pamiętać o tym, że specyfika pracy z dziećmi różni się od sposobu pracy z dorosłymi. Dzieci uczą się poprzez zabawę, ruch, gry, wierszyki i piosenki – nie można oczekiwać, aby uczyły się języka obcego tak jak dorośli. Oczywiście nie należy zmuszać dziecka do mówienia, ponieważ rozpocznie produkcję dopiero wtedy, gdy będzie na to gotowe. Można natomiast zachęcać dzieci do powtórzeń chóralnych, ponieważ wtedy czują się bezpiecznie. Głównym zadaniem nauczyciela w prowadzeniu zajęć językowych z dzieckiem jest więc stworzenie warunków, aby dziecko dobrze bawiło się podczas nauki i aby osłuchiwało się z językiem. Zabawa i humor to dwa niezbędne elementy nauki języka obcego, a sfera emocjonalna odgrywa ogromną rolę w uczeniu się dzieci. „Na tym etapie trudno zakładać naukę języka obcego w tradycyjnym tego słowa znaczeniu. Trzeba raczej mówić o uwrażliwieniu uczniów na nowy język czy o inicjacji językowej, bo bardziej odpowiadają one potrzebom i możliwościom uczniów niż systematyczne nauczanie, skierowane raczej ku starszym odbiorcom”<sup>11</sup>.

<sup>8</sup> A. Gopnik, A.N. Meltzoff, P.K. Kuhl, *The Scientist in the Crib: Minds, Brains and How Children Learn*, HarperCollins, New York 2000, s. 215.

<sup>9</sup> Tamże, s. 224.

<sup>10</sup> Tamże, s. 225.

<sup>11</sup> M. Pamuła-Behrens, *Wszystko zaczyna się w przedszkolu – nauka języka obcego dla dzieci*, „Języki Obce w Szkole” 2015, nr 1, s. 10.

Wczesna edukacja językowa jest więc nie tylko wymogiem czasów, w których będą rozwijać się i pracować obecne 3-, 4- i 5-latki, ale także aktywnością niezwykle pożądaną ze względu na rozwój poznawczy dziecka. W tym kontekście Innowacyjny Program Wychowania Przedszkolnego wraz z modulem języka angielskiego doskonale wpisuje się w potrzeby dzieci, rodziców i nauczycieli, proponując wiele możliwości edukacyjnej zabawy z językiem obcym.

## Budowa modułu języka angielskiego

Moduł języka angielskiego w Programie „Tablit” składa się<sup>12</sup> z banków słów oraz gier. Banki słów to zestaw ikon o układzie analogicznym do układu gry „Memory”, w których ikony zawierające grafiki zaczerpnięte zostały z animacji Programu, natomiast nagrania wykonano w wersji polskiej i angielskiej, dostępnych po wybraniu odpowiedniej ikony z flagą polską lub brytyjską. W grach natomiast wykorzystano sześć formatów (silników). Są to: układanka (*puzzle*), gra pamięciowa (*memory*), gra w klasy (ang.: *hopscotch*), przeciągnij i upuść (ang.: *drag and drop*), czego brakuje (ang.: *what’s missing*) oraz gra ukryte przedmioty (ang.: *hidden objects*). Początkowo w bankach słów oraz grach wykorzystano około 160 grafik oraz 540 nagrań w języku angielskim, jednak we wrześniu 2015 r. zakończono prace nad rozbudową komponentu języka angielskiego, który został poszerzony zarówno o scenariusze zajęć z języka angielskiego (27 – po jednym do każdego projektu), jak i o dodatkowe ikony w słownikach (liczba ikon została podwojona) oraz dodatkowe gry (po dwie dodatkowe do każdego projektu, czyli ogółem 81). Zarówno banki słów, jak i gry są dostępne z poziomu platformy, po wybraniu odpowiedniej ikony (kostki do gry lub symbolu słownika). Duża funkcjonalność platformy powoduje, iż dzieci mogą samodzielnie korzystać z zasobów programu w czasie wolnym, podczas zabaw w przedszkolu oraz w domu. Aby zwiększyć efektywność przyswajania nowego słownictwa, zalecane jest korzystanie z banków słów w końcu

<sup>12</sup> Moduł języka angielskiego został znacznie rozbudowany w okresie od czerwca do września 2015 r., czyli już po przeprowadzeniu przedstawionych tu badań. Przez dwa pierwsze lata wdrażania programu w przedszkolach zawierał on jednak wyłącznie banki słów (54) oraz gry (27). W ankietach zebrano opinie nauczycieli na temat modułu funkcjonującego w „Tablicie” do czerwca 2015 r.

pierwszego lub na początku drugiego tygodnia projektu, natomiast gry można wykorzystywać w trzecim i czwartym tygodniu. Warto jednak także powracać do gier wcześniej poznanych, aby dzieci mogły osłuchiwać się z poznanymi wcześniej słówkami i utrwalać je.

Zaletą tak skonstruowanego modułu języka angielskiego jest swobodny dostęp dzieci do ikon oraz nagrań, co oznacza, iż również poza murami przedszkola dzieci mogą mieć kontakt z językiem obcym, a częstotliwość tych kontaktów sprzyja przyswajaniu nowych słówek i zwrotów. Należy jednak pamiętać o tym, że dzieci zaczynają posługiwać się poznanymi słowami dopiero wtedy, gdy są na to gotowe, stopniowo oswajając się z nowymi zwrotami. Najistotniejszą rzeczą, którą dorośli mogą zrobić dla swoich małych uczniów, jest pozwolić im słuchać języka obcego, bawić się nim, np. poprzez śpiewanie piosenek i recytacje rymowanek.

W scenariuszach zajęć dla nauczycieli umieszczono szczegółowy opis tego komponentu<sup>13</sup> wraz z tłumaczeniami słówek oraz wyjaśnieniem zasad gry językowej. Dzięki doskonałym nagraniom, umieszczonym na platformie, nauczyciel nie musi znać języka angielskiego, a wystarczy, iż pozwoli dzieciom osłuchiwać się z umieszczonymi w słownikach i grach słówkami.

Nauczyciele objęci wsparciem na etapie wdrażania projektu do przedszkoli zostali przeszkoleni również z zasad wykorzystania elementów języka angielskiego podczas zajęć w przedszkolu. Zdecydowana większość z nich nie posiadała jednak wykształcenia filologicznego (oprócz jednej osoby), a często język angielski był im znany w niewielkim stopniu lub wcale.

## Skuteczność modułu - refleksje nauczycieli

W ostatnich miesiącach trwania pilotażowego wdrożenia Programu „Tablit” w przedszkolach poproszono nauczycieli o refleksję związaną z wykorzystaniem modułu języka angielskiego podczas pracy z dziećmi. Autorzy Programu chcieli uzyskać informacje na temat ogólnej oceny przydatności tego komponentu w pracy nauczyciela, ale także konstruktywne wskazówki użytkowników na temat poszczególnych jego elementów.

---

<sup>13</sup> Jak wspomniano wcześniej, prace nad rozbudową komponentu języka angielskiego trwały od czerwca do września 2015 r.; zawiera on obecnie również niezależne scenariusze zajęć z języka angielskiego.

Tabela 1. Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli – wykorzystanie modułu języka angielskiego Programu Tablit podczas zajęć w przedszkolu

Szanowne Panie,

Drogie Tablitowe Koleżanki,

Bardzo proszę o wypełnienie poniższej ankiety i odesłanie jej do mnie w terminie **do 20 kwietnia**.

Proszę o zaznaczenie odpowiedzi w kolumnie przez **X**, a następnie o zapisanie dokumentu w następujący sposób: **angielski\_kornik\_IN** (IN = inicjały osoby wypełniającej ankietę) **lub: angielski\_Poznań\_124\_KS** (KS – inicjały osoby wypełniającej ankietę) i odesłanie na podany adres.

Dziękuję i serdecznie pozdrawiam,

Urszula Zielińska

**Skala odpowiedzi:** **1** – całkowicie **nie** zgadzam się/zupełna nieprawda; **2** – **nie** zgadzam się/nieprawda; **3** – zgadzam się/prawda; **4** – całkowicie się zgadzam/zupełna prawda

|    |                                                                                                                     | 1 | 2 | 3 | 4 |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|
| 1. | Od drugiego tygodnia projektu codziennie korzystam ze słowników podczas zajęć z dziećmi.                            |   |   |   |   |
| 2. | Dzieci chętnie bawią się bankami słów w czasie wolnym.                                                              |   |   |   |   |
| 3. | Znaczenie słówek angielskich umieszczonych w słownikach jest zbyt trudne dla dzieci.                                |   |   |   |   |
| 4. | Wymowa słówek angielskich sprawia dzieciom trudność.                                                                |   |   |   |   |
| 5. | Pozwalam dzieciom bawić się ikonami słowników podczas zajęć popołudniowych.                                         |   |   |   |   |
| 6. | Chciałabym dobrze znać język angielski, aby pomóc dzieciom w uczeniu się angielskich słówek.                        |   |   |   |   |
| 7. | Staram się znaleźć czas, aby przed zajęciami samodzielnie poćwiczyć wymowę słówek angielskich w danym projekcie.    |   |   |   |   |
| 8. | W trakcie trwania danego projektu staram się kilkakrotnie znaleźć czas na zabawę dzieci z bankiem słów angielskich. |   |   |   |   |
| 9. | Dzieci chętnie grają w gry językowe.                                                                                |   |   |   |   |

|     |                                                                                                                | 1 | 2 | 3 | 4 |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|
| 10. | Staram się, aby w trzecim i czwartym tygodniu projektu codziennie znaleźć czas na zabawę dzieci z grą.         |   |   |   |   |
| 11. | Zabawa grą językową nie sprawia dzieciom trudności.                                                            |   |   |   |   |
| 12. | Podczas zajęć staram się zaglądać z dziećmi do gier językowych z poprzednich projektów.                        |   |   |   |   |
| 13. | W domu chętnie przeglądam gry z innych projektów i grup wiekowych.                                             |   |   |   |   |
| 14. | Łatwo jest korzystać z modułu językowego w Tablicie.                                                           |   |   |   |   |
| 15. | Moduł językowy powinien zawierać więcej słówek.                                                                |   |   |   |   |
| 16. | Język angielski z Tablitą można wykorzystać podczas zajęć dodatkowych z języka.                                |   |   |   |   |
| 17. | W trakcie zajęć w przedszkolu dzieci nie mają czasu na zabawę z grami i słownikami.                            |   |   |   |   |
| 18. | W skali od <b>1 (najmniej)</b> do <b>5 (najbardziej)</b> oceń przydatność modułu językowego w Programie Tablit |   |   |   |   |

W pierwszym roku wdrażania Programu „Tablit” wsparciem objęto nauczycieli i dzieci z 6 przedszkoli, co stanowi w sumie 18 grup przedszkolnych, natomiast w drugim roku trwania projektu dołączyły kolejne dwa przedszkola. W programie uczestniczyło 60 nauczycieli, spośród których 50 odpowiedziało na pytania związane z wykorzystaniem modułu językowego w „Tablicie”.

By uzyskać informacje o refleksjach nauczycieli korzystających z programu „Tablit” opracowano kwestionariusz ankiety, który zawierał twierdzenia na temat zawartości modułu językowego. W odpowiedziach zastosowano skalę od 1 do 4, gdzie 1 oznaczało *całkowicie się nie zgadzam*, a 4 – *całkowicie się zgadzam*. Wyjątek stanowiło twierdzenie nr 9, gdzie nauczyciel oceniał ogólną przydatność modułu języka angielskiego w skali od 1 (najmniej) do 5 (najbardziej). W sumie poproszono nauczycieli o refleksję na temat prawdziwości 18 zdań, jednak ze względu na główną ideę niniejszego artykułu przedstawione zostaną wyniki dotyczące 9 twierdzeń oceniających moduł językowy.

Analiza reakcji nauczycieli na kilka najbardziej istotnych dla przyszłości programu „Tablit” twierdzeń wskazuje, iż w przewa-

zającej większości doceniają oni wkomponowanie języka angielskiego. Na pytanie 18 (ogólna przydatność modułu językowego) aż 90% odpowiedziało pozytywnie, wskazując ocenę 4 (*zgadzam się*) lub 5 (*całkowicie się zgadzam*). Podobny wynik, bo aż 93%, uzyskano w odpowiedziach na twierdzenia 9, 13 i 14, co dowodzi, iż nauczyciele bardzo pozytywnie ocenili ten komponent. Jeśli chodzi o twierdzenie 15, to 70% respondentów nie zgodziła się z nim, co oznacza, że dla większości nauczycieli liczba słówek zamieszczona w bankach i grach jest wystarczająca. W przypadku twierdzenia 16, 75% ankietowanych uważa, że moduł językowy w „Tablicie” można wykorzystać także podczas dodatkowych zajęć językowych. Wszyscy nauczyciele wybrali odpowiedź *zgadzam się* lub *całkowicie się zgadzam* w reakcji na twierdzenie 8, przyznając, iż starają się kilka razy w trakcie trwania danego projektu stworzyć możliwości, aby dzieci miały czas na zabawę grami i bankami słów. Reagując na twierdzenie 7, niemal 90% respondentów odpowiedziało pozytywnie, co oznacza, iż nawet ci nauczyciele przedszkola, którzy nie mają przygotowania językowego, chętnie samodzielnie ćwiczą wymowę słówek angielskich. W większości (88%) pozytywny stosunek do uczenia się języka przejawiają nauczyciele, którzy odpowiedzieli pozytywnie na twierdzenie 1, deklarując, iż chcieliby poznać język angielski, aby wspomagać dzieci w procesie przyswajania języka obcego. Można zatem stwierdzić na podstawie zebranych odpowiedzi, iż nauczyciele w większości pozytywnie ocenili komponent języka angielskiego w Programie „Tablit”, a dodatkowo poczuli się zmotywowani do pracy nad językiem obcym, i/lub do dalszego rozwijania swoich kompetencji językowych.

## Wnioski

Moduł języka angielskiego w Programie Wychowania Przedszkolnego „Tablit” pozwala dziecku – już od najmłodszych lat – wzrastać w otoczeniu *lingua franca*, języka, który pozwala komunikować się ludziom na całym świecie. Podczas zabawy z bankami słów oraz grami dziecko poznaje słownictwo związane z tematami projektów, a także rozwija umiejętność rozpoznawania dźwięków i znaczeń. Z czasem staje się gotowe do używania tego języka. Dodatkowo, nawet nauczyciel, który nie zna języka angielskiego, jest w stanie pokierować zabawą dzieci z językiem angielskim tak, aby mogły przyswoić nowe słowa i poznać ich wymowę, ponie-



waż zasoby Programu „Tablit” pozwalają na takie działanie dzięki umieszczonym na platformie licznym nagraniom. Najważniejsze na tym etapie edukacji jest budowanie pozytywnej motywacji do nauki języka obcego, która pozwoli dzieciom osiągnąć sukces na kolejnych etapach szkolnych, a dzięki zróżnicowanym aktywnościom dziecka taka motywacja znacznie wzrasta.

Zasoby programu można wykorzystywać nie tylko w przedszkolu, ale także w edukacji wczesnoszkolnej, jako narzędzie wspierające i uatrakcyjnijające zajęcia językowe. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby możliwości, które oferuje „Tablit” były wykorzystane także podczas pracy indywidualnej nauczyciela z dzieckiem lub zabawy dziecka z rodzicami w domu. Częsty kontakt z językiem angielskim jest nieoceniony w procesie jego przyswajania.

## BIBLIOGRAFIA

- Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, *Key Data on Teaching Languages at School in Europe* (Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach w Europie) Raport Eurydice, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2012.
- Gopnik A., Meltzoff A.N., Kuhl P.K., *The Scientist in the Crib: Minds, Brains and How Children Learn*, HarperCollins, New York 2000.
- Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- Lenneberg E., *Biological Foundations of Language*, John Wiley and Sons, New York 1967.
- MEN, *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*, Dz.U., poz. 803, <http://dokumenty.rcl.gov.pl/D2014000080301.pdf> [dostęp 10.04.2015].
- Pamuła-Behrens M., *Wszystko zaczyna się w przedszkolu – nauka języka obcego dla dzieci*, „Języki Obce w Szkole” 2015, nr 1.
- Rubak A., *Metodyka nauczania języka angielskiego w kształceniu zintegrowanym*, „Języki Obce w Szkole” 2013, nr 1.
- Scrivener J., *Learning Teaching. An Essential Guide to English Language Teaching*, Macmillan, Oxford 2011.

## ENGLISH LANGUAGE COMPONENT IN „TABLIT” – AN INNOVATIVE KINDERGARTEN CURRICULUM – NEW OPPORTUNITIES FOR TEACHERS

(Summary)

The author focuses on the English language component in “Tablit”, an Innovative Kindergarten Curriculum, financed by the EU. English language was incorporated into the Program so that a teacher can link the scientific content incorporated in the program with the language content. This is a unique attempt at a preschool level in Poland. Due to new regulations of the Ministry of Education (May 30th, 2014), a foreign language will become obligatory for preschool children aged 5 in September 2015, while in September 2017 all children aged 3 and 4 will have compulsory foreign language classes. This constitutes a significant change in the work of a preschool teacher. “Tablit” contains an English component which can be used at very early stages of education. This component is expanded by additional games, word banks and English lesson plans. Also, the experiences and comments of teachers working with “Tablit” are presented here – a great source of inspiration for the authors of the Program.

**Keywords:** language education, English language, preschool education, language games, word banks, teaching children.